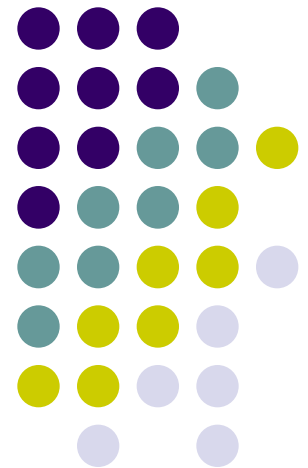

Anatomie textu

Jednotlivé prvky odborného textu

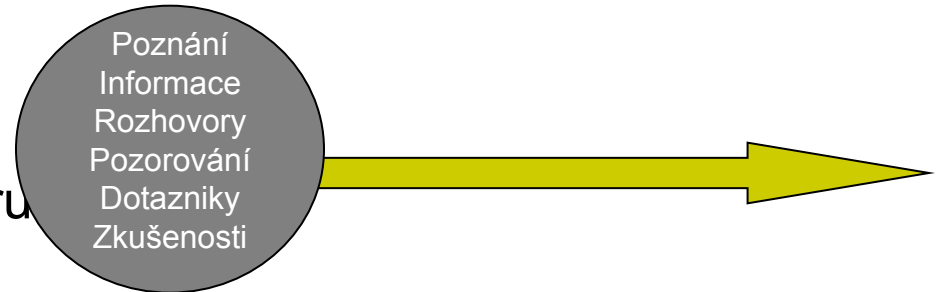

Autor má problém

- Disponuje určitým poznáním k tématu
- Má s ním nějaké zkušenosti
- Sebral k němu nějaké dokumenty
- Učinil si vlastní výzkum

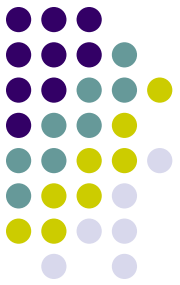
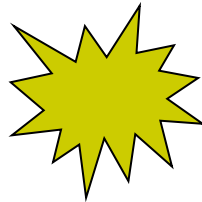
A nyní musí toto všechno převést do podoby lineárního textu, který bude

- srozumitelný
- souvislý a soudržný
- bude odpovídat danému žánru

**K tomu potřebuje znát a rozvíjet jednotlivé prvky,
které utvářejí anatomii textu.**

Cíl

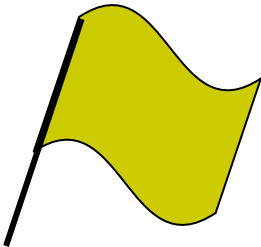

Text potřebuje **centrální bod**, ohnisko, kolem něhož se vše "točí".

Tím ohniskem je **přesně formulovaný cíl práce**.

Je to základní konkrétně formulovaný záměr, s kterým potom promýšlíme, kombinujeme a upravujeme všechny ostatní prvky.

Cíl určuje obsah všech částí textu a je v nich výslovně uváděn.

Cíl

- musíme před začátkem práce **konkrétně stanovit**
- v průběhu si jej **jasně uvědomovat**
- všechny části práce k němu **výslovně vztahovat**

Jakkoliv složité členění má text, sleduje vždy **jen jeden cíl**.

Téma a réma

Ke stanovenému cíli postupujeme
rozvíjením dvou základních prvků v textu

téma-réma.

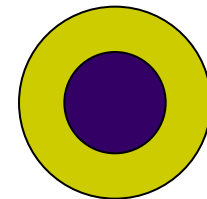
Téma je tím, z čeho vycházíme.

Východisko pro stanovení cíle, pro hledání pramenů.

Réma je nový prvek.

Nová informace a nové zjištění, ke kterému na základě stanoveného cíle a s ním souvisejících **otázek a hypotéz** docházíme.

Réma je jádrem sdělení.

Model textu

Téma a réma je uvnitř textu různě zpracováváno
a lze identifikovat jeho jednotlivé části.

Téma může být rozpracováváno v textu v této podobě

- **T1 Formulace cíle**
- **TR2** Co už se o tématu ví (z literatury a dokumentů)
- **TR3** Jak bude v práci zkoumáno (popis vlastního přístupu, výzkumu, pozorování)

Réma bývá zpracováváno také postupně

- **R1 Formulace otázek a hypotéz (jaká možnost řešení se nabízí)**
- **RR2** Výsledky výzkumu
- **RR3** Formulace závěrů

Antitéma

- **AT** Zde autor předkládá problémy, které jsou vzhledem k probíranému tématu vhodné k dalšímu zpracování.

**Autoři mohou zvolit jinou kombinaci v závislosti na potřebách textu.
Strukturní vzorce textu mohou sloužit jako mapa pro čtenáře i autory.**

Příklad vztahu cíl – téma - réma

T1 Formulace cíle

- ***Stanovit kritéria pro dobrý výběr zájmového kroužku pro dítě mladšího školního věku.***

R1 Formulace hypotézy

- ***Domníváme se, že kritéria, která by měli rodiče při výběru zájmového kroužku pro dítě brát v úvahu, lze stanovit, i když jejich uplatnění bude zřejmě závislé na řadě dalších okolností.***

TR2 Co je k tématu známo.

- ***Podle názoru učitelů, uveřejněného v časopisu Rodina a škola, se mnoho rodičů organizací volného času svých dětí příliš nezabývá.***

RR2

- ***Podle uskutečněného výzkumu se 50% rodičů spoléhá na nabídky zájmových kroužků ve škole.***

Tvrzení a argumenty

Hypotézu či tvrzení je třeba v průběhu práce dokazovat – formulujeme argumenty, abychom nějakou skutečnost potvrdili jako správnou, nebo vyvrátili jako chybnou.

Argumenty můžeme rozdělit na dva základní typy:

- **Vnější argumenty**

- zákon
- úsudek odborníků
- tvrzení věrohodných osob (svědků)
- fakta poznání (obecná zkušenost, měření)
- historická fakta

- **Vnitřní argumenty**

- definování dané věci
- přímé souvislosti

- **Vnější argumentace induktivní (zdůvodňujeme)**

Paní XY je závislá na alkoholu, protože to v plné míře potvrdil odborný test, kterému se podrobila v protialkoholní poradně PL Bohnice v březnu t.r.

- **Vnitřní argumentace deduktivní (uzuzujeme)**

Paní XY nemůže ráno začít s jakoukoliv činností, aniž by si dala svou skleničku vodky, stavy opilosti jí znemožňují získat práci a udržet si, aby získala svou denní dávku alkoholu, manipuluje s lidmi ve svém okolí a ztrácí důvěru nejbližších lidí. Z těchto skutečností lze usuzovat, že je již na alkoholu zcela závislá.

Předpoklady úspěšné argumentace

- Tvrzení či hypotézy, které chceme dokázat, musí **být správně formulovány.**

(Není možné například dokazovat tvrzení, že pedagogové mají lepší vztah k dětem než pediatři.)

- Argument musí pocházet **z věrohodného zdroje.**
Věrohodné argumenty jsou vystavěny:
 - na základě **citací z literatury** s uvedením bibliografie.
 - na základě **výzkumu** s konkrétními výsledky
 - na základě **systematického pozorování**
 - na základě **statistik** podle obecně přijímaných metod v daném oboru

Nevhodná argumentace

- **Základní chyba**
Dochází k ní tehdy, když při svém dokazování vycházíme z nesprávného tvrzení, z informace, která je jednostranná, zkreslená nebo neúplná.
- **Mimoběžné zacílení**
V argumentaci je důležité učit se **rozpoznávat podstatné od nepodstatného vzhledem k tomu, co chceme dokázat**. Hovořit jen o tom, co je podstatné vzhledem k cíli, k hypotéze či tvrzení, které chceme dokázat. (*Nehovoříme o historii šikany ve světových organizacích, když máme zkoumat možné příčiny šikany na konkrétní škole.*)
- **Generalizace**
Malý počet jevů neumožňuje správné zobecnění. Pokud někde něco platí, nemůžeme z toho šmahem vyvodit, že to platí všude. (*Tato generace je generací narkomanů.*) Výpovědi je tedy třeba upřesňovat, odstupňovat, podmiňovat.
- **Nevhodná analogie**
Každé přirovnání pokulhává. Shodují-li se nějaké jevy v jistých znacích, neznamená to, že se shodují v ostatních. To je třeba při užívání příkladů a analogií odlišovat. (*Protože je to přirozené v přírodě, je to přirozené pro člověka.*)
- **Emocionální argumentace**
Vychází z autorových pocitů, z vlastní zkušenosti. Pro větší působivost se užívají příběhy, analogie. Tento způsob argumentace narušuje věrohodnost práce. (*Vegetariánství je jediný přijatelný způsob života, při kterém nejsou tak krutě zabíjena nevinná zvířata.*)

Přehled anatomických prvků textu

- Antitéma
- Tvrzení
- Réma
- Argument
- Hypotéza
- Cíl
- Téma